

Pr. dr. Doru-Mihai Barna

LUCRAREA MISIONAR-PASTORALĂ
A BISERICII ORTODOXE
ÎN TABERE PENTRU TINERI

Pr. dr. Doru-Mihai Barna

**LUCRAREA MISIONAR-PASTORALĂ
A BISERICII ORTODOXE
ÎN TABERE PENTRU TINERI**

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Doxologia
Iași, 2019

Cuprins

Introducere	9
I. Lucrarea misionar-pastorală a Bisericii cu tinerii	21
I.1. Misiunea și pastorația ca lucrare a Bisericii în lume	21
I.2. Locul tinerilor în Biserică	27
I.2.1. Tinerii ca o categorie de membri în Biserică	27
I.2.2. Tinerii în lumina Revelației divine. Caracteristici	32
I.2.2.1. În Vechiul Testament	32
I.2.2.2. În Noul Testament	39
I.2.2.3. În literatura patristică	45
I.2.3. Poziționarea tinerilor față de Biserică	52
I.2.3.1. Tineri care sunt activi în Biserică	53
I.2.3.2. Tineri care nu sunt activi în Biserică. Cauze	53
I.2.3.3. Tineri care vin înspre Biserică	57
I.2.3.4. Perspective	59
I.3. Tinerii de astăzi. Caracteristici psihologice și cu culturale	64
I.3.1. Elemente de psihologia adolescenței în procesul de dezvoltare	65
I.3.1.1. Principii ale procesului de dezvoltare în adolescență	67
I.3.1.2. Noutăți ale neuro-psihologiei privind dezvoltarea în adolescență	69
I.3.1.3. Dezvoltarea cognitivă în adolescență	73
I.3.1.4. Dezvoltarea morală în adolescență	77
I.3.1.5. Dezvoltarea identității în adolescență	79
I.3.1.6. Dezvoltarea emoțională în adolescență	83
I.3.2. Nevoi relaționale esențiale ale tinerilor și probleme legate de acestea	84
I.3.2.1. Relația tânărului cu Dumnezeu. „De ce Dumnezeu?”	84
I.3.2.2. Relația cu părinții. „Vreau să fiu liber”	89
I.3.2.3. Relația cu sine. „Țelul meu?”	93
I.3.2.4. Relația cu anturajul. Comportamentul integrant și strident	96
I.3.2.5. Relația cu persoana de sex opus. Între dezorientare și patimă	98
I.3.2.6. Relația cu societatea. Înstrăinarea	103
I.3.3. Aspecte privind cultura tinerilor	108
I.4. A lucra pentru tineri și cu tinerii în Biserică („orthodox youth ministry”)	117

I.4.1. Ce este lucrarea cu tinerii	117
I.4.2. Importanța și necesitatea acestei slujiri	120
I.4.3. Cuvinte cheie în lucrarea cu tinerii	124
I.4.4. Persoana responsabilă de lucrarea cu tinerii din punct de vedere social	126
I.4.5. Persoana responsabilă de lucrarea cu tinerii din punct de vedere eclesial	128
I.4.6. Structuri misionar-pastorale ale lucrării cu tinerii	131
I.4.7. Forme ale lucrării cu tinerii. Activități	133
I.4.8. Obstacole în lucrarea cu tinerii	135
I.4.9. Pastorație în lucrarea cu tinerii. Particularități	138
II. Introducere în domeniul taberelor pentru tineri	143
II.1. Accepțiuni și delimitări semantice	143
II.2. Repere istorice	145
II.3. Privire de ansamblu asupra răspândirii taberelor pentru tineri în lume	151
II.4. Clasificare	155
II.5. Rațiunea de „a fi” a taberelor. Filosofie, viziune, cultură și motivație	156
II.6. Structura unui program de tabără	161
II.6.1. Misiune, valori, scop, obiective	161
II.6.2. Planificare	162
II.6.3. Program de activități. Importanța componentei sportive	162
II.6.4. Persoane implicate. Curs de formare	167
II.6.5. Resurse	168
II.6.6. Proceduri	169
II.7. Amprenta experienței de tabără în viața tinerilor	169
II.7.1. Experiența de tabără și influența acesteia asupra personalității tânărului	170
II.7.2. Experiența de tabără ca sursă a învățării	173
II.7.3. Experiența de tabără ca împlinire a nevoii relaționale cu ceilalți tineri	174
III. Particularități misionar-pastorale în contextul taberelor creștin-ortodoxe pentru tineri	183
III.1. Tabere creștine pentru tineri. Introducere și valori	183
III.2. Tabere creștin-ortodoxe pentru tineri	192
III.2.1. Considerații generale	192
III.2.2. Principii ale lucrării cu tinerii în taberele ortodoxe	194
III.2.2.1. Liturghia (<i>Worship</i>)	194
III.2.2.2. Mărturia (<i>Witness</i>)	201
III.2.2.3. Slujirea (<i>Service</i>)	204
III.2.2.4. Comuniunea (<i>Fellowship</i>)	206
III.2.3. Componente ale unui program de tabără creștin-ortodox	209

III.2.3.1. Viziune, misiune și obiective strategice	210
III.2.3.2. Cultura unei tabere ortodoxe	212
III.2.3.3. Program de activități	213
III.2.3.4. Alegerea și instruirea personalului	218
III.2.3.5. Resurse și proceduri	220
III.2.4. Două modele de tabere ortodoxe pentru tineri	221
III.3. Implicații misionare ale taberelor Bisericii Ortodoxe	225
III.3.1. Experiența de tabără ca apropiere a tinerilor de Hristos și de Biserică	226
III.3.1.1. Hristos împărtășit în tabără – euhologic, catehetic, sacramental, practic	226
III.3.1.2. Mesajul Bisericii – adaptat tinerilor din tabere	229
III.3.2. Taberele ca instrument misionar	229
III.3.3. Tineri creștini „nepracticanți” care devin misionari	230
III.3.4. Taberele în structurile misionare ale Bisericii	232
III.4. Implicații pastorale ale taberelor ortodoxe	237
III.4.1. Pastorația în tabere	237
III.4.2. Preotul ca organizator al taberei (lucrare indirectă)	242
III.4.3. Pastorația tinerilor în timpul taberei (lucrare directă)	245
III.5. Concluzii	251
IV. Sondajul de opinie: „Taberele creștin-ortodoxe pentru tineri”	252
IV.1. Etapele alcătuirii studiului și profilul respondenților	252
IV.2. Prezentarea rezultatelor sondajului de opinie în funcție de obiectivele acestuia	255
IV.2.1. Motivația alegerii de către tineri a unei tabere ortodoxe	255
IV.2.2. Impactul misionar al taberei în viața tinerilor	261
IV.2.3. Impactul taberei în viața tinerilor din punct de vedere al dezvoltării personale	291
IV.2.4. Aportul animatorului	304
IV.2.5. Aportul preotului	307
IV.2.6. Importanța taberelor ortodoxe în opinia tinerilor	311
IV.2.7. Factorii care contribuie la apropierea tinerilor de Biserică	315
IV.2.8. Noțiunile învățate în tabără ca ajutor în viață	321
IV.3. Interpretarea rezultatelor în scopul verificării ipotezelor	323
IV.4. Concluzii	327
Concluzii	329
Bibliografie	338
I. Sfânta Scriptură	338
II. Literatură patristică și postpatristică	338
III. Lucrări	340
IV. Articole și periodice	349
V. Cărți de cult	353
VI. Surse web	353

VII. Chestionare	354
------------------------	-----

Anexe

1. Camping Guidelines and Standards	355
2. Regulament pentru participanți, Tabăra „Floare de colț”	387
3. Formular de înscriere în Tabăra „Floare de colț” – Durău, jud. Neamț	390
4. Chestionar – Sondaj de opinie referitor la taberele creștin-ortodoxe pentru tineri	391
5. Lista tabelelor și graficelor	397
6. Mic ghid pentru organizarea de tabere în parohii, după modelul „Tabăra din Pridvorul satului” – Arhiepiscopia Iașilor	402
7. Fotografii din tabere	420

INTRODUCERE

„Să se scrie acestea pentru neamul ce va să vină
și poporul ce se zidește va lăuda pe Domnul”
(Psalm 101,19).

Tratarea unei teme despre importanța taberelor pentru tineri în cadrul teologic al misiologiei ortodoxe este o necesitate și o provocare. O necesitate pentru că taberele sunt folosite ca instrument prozelitist de către multe unități de cult, în special neoprotestante, pentru că experiența de tabără are o influență asupra personalității tânărului și, nu în ultimul rând, pentru că oferta din ce în ce mai diversificată a taberelor din România arată că există o cerere în acest sens. Prin urmare, tinerii au nevoie de aceste proiecte și le caută. Abordarea acestei teme este totodată și o provocare nu doar pentru că reprezintă un pionierat în acest domeniu în teologia românească ci, mai ales, pentru că „adaptarea” acestui mod de lucru cu tinerii reprezintă deopotrivă o mare responsabilitate teologică, precum și o translație în spațiul ortodox a unui stil de lucru ce reprezintă astăzi o oportunitate pentru Biserică.

Interesul pentru această temă mi-a fost suscitată dintr-o dublă perspectivă. Mai întâi, din constatarea că din multe biserici ortodoxe lipsesc tinerii, credința și mărturia creștină fiind păstrate și transmise de către credincioșii de vârstă a doua sau a treia pe baza evlaviei, a unor elemente moștenite și, mai ales, a obiceiului, toate acestea fiind elemente insuficiente pentru a deveni un vehicul convingător al unei credințe comunicate tinerilor de către aceste generații, pentru ca ei să-și conștientizeze adânc identitatea creștină și s-o manifeste concret, în fiecare zi, prin modul lor de viață. Iar interesul propriu-zis pentru lucrarea cu tinerii în Biserică sub forma programelor de tabără mi-a fost deșteptat prin faptul că din 2010 am primit din partea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Teofan responsabilitatea creării și implementării unor astfel de tabere, concretizate în proiectele „Floare de colț” – Durău, jud. Neamț și „Tabăra din pridvorul satului”, organizată anual în nouă comunități rurale diferite din Arhiepiscopia Iașilor.

Am decis tratarea acestei teme în cadrul unei lucrări de doctorat având în vedere următoarele aspecte:

- Observând impactului puternic al experienței de tabără în viața participanților taberelor pe care le-am organizat;

- Discrepanța uriașă dintre taberele creștin-ortodoxe din America și taberele ortodoxe din România, în ce privește faptul că primele beneficiază de o cultură a taberelor, de un context structurat și bine definit, cu viziune, misiune, obiective, valori, metode, proceduri și standarde foarte clare, ceea ce nu se poate spune încă despre taberele religioase din România, acestea fiind uneori experimente haotice din care nu se culege tot folosul posibil al unei educații temeinice, adânci, complementare celei formale și avantajate de faptul că aici participanții învață lucrurile făcându-le, fără să-și dea seama că sunt într-un proces de învățare, pentru că învață despre viața lor și din viața lor.

- Foarte mulți tineri ortodocși de astăzi frecventează duminica diferite activități sportive, Mall-uri sau pur și simplu se odihnesc în timpul Sfintei Jertfe Euharistice, viața Bisericii fiind pentru ei neinteresantă, demodată, învechită, plictisitoare și, mai ales, necunoscută în profunzimea ei. Astfel, viața lor se scurge spre moarte datorită lipsei de sens, a tributului din ce în ce mai mare plătit patimilor de tot felul și a unui talant dumnezeiesc ce se degradează.

- Conform Cuvântului lui Dumnezeu, care este și mesajul Bisericii, tânărul este chemat să trăiască o viață nouă, îmbelșugată, lăudând pe Dumnezeu și dându-I Lui nimic mai puțin decât însăși inima, sufletul, virtutea, cugetul, puterea sa, *în întregime* (Psalmul 101, 19; Luca, 10, 27).

- Pentru ca ei să răspundă acestei chemări, trebuie ca mai întâi tinerii să aibă urechi de auzit și să le fie transmis, vestit, acest mesaj, acolo unde se află ei, de către persoane care să-l vehiculeze și să-l întrupeze în viața lor. Astfel, cei care vor avea urechi de auzit vor răspunde chemării lui Hristos pe care o adresează prin slujitorii Săi și vor fi primiți și hrăniți în turma Lui din acest cuvânt întrupat, răstignit, înviat, înălțat și prezent în lume prin Duhul Sfânt în spațiul comunitar eclezial. Pe scurt, aceasta este misiunea Bisericii în rândul tinerilor.

Tema propusă spre cercetare este cuprinsă în cadrul general al *Teologiei Sistemice* și în cel specific al *Misiologiei ortodoxe*. Este de preocuparea Bisericii ca Trup tainic al lui Hristos să aibă mădulare vii și să prelungească sau să extindă în ei iubirea după modelul treimic, viața adevărată, viața lui Hristos în Duhul Sfânt, fie că este vorba de clerici sau mireni, bărbați sau femei, bătrâni sau tineri.